

Daltonhandboek

Daltonschool Katwijk i.o.

Daltononderwijs op Daltonschool Katwijk i.o.

Schooljaar 2025-2026

Voorwoord

Voor u ligt het Daltonhandboek van Daltonschool Katwijk i.o. (in oprichting). Hierin staat beschreven hoe wij op school ons daltononderwijs vormgeven, welke afspraken wij hanteren en welke doelstellingen we hebben geformuleerd. Wij vinden het belangrijk om bovenstaande punten te borgen, mede daarom hebben wij dit handboek opgesteld.

Aangezien een school altijd in beweging is en zal blijven, zal ook de inhoud van het daltonhandboek zich blijven ontwikkelen met als doel de leerlingen kwalitatief goed en inspirerend onderwijs aan te bieden.

Het daltonhandboek is in de eerste plaats geschreven voor teamleden; ouders/verzorgers van onze leerlingen en voor ouders/verzorgers die overwegen hun kind bij ons op school aan te melden. In de tweede plaats is dit plan ook geschreven voor onderwijsinstanties, zoals inspectie van het onderwijs, de Nederlandse Dalton Vereniging, bestuur en overige instanties die op de hoogte willen blijven van het onderwijs op Daltonschool Katwijk.

Wij hopen dat u na het lezen van het daltonhandboek een beeld heeft van hoe wij ons onderwijs hebben ingericht. Jaarlijks wordt er ook een daltonontwikkelplan opgesteld (zie Bijlage A), waarin de doelstellingen met betrekking tot het daltononderwijs zijn vastgelegd en worden geëvalueerd.

Het team van Daltonschool Katwijk

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Missie en visie	4
Daltongeschiedenis	5
1. Kernwaarden Daltononderwijs	6
2. Daltononderwijs op Daltonschool Katwijk	10
Dalton en het kind	10
Dalton en het team	11
Dalton en directie	11
Dalton en de ouders/verzorgers	12
3. Vrijheid in gebondenheid/Verantwoordelijkheid	13
Weektaak	13
Keuzewerk	15
Nakijken en corrigeren	15
Huishoudelijke taken	15
Huiswerk	16
Leerlingenraad	17
4. Zelfstandigheid	18
Zelfstandig leren	18
Dagritme(kaarten)	19
Uitgestelde aandacht	19
Instructie-keuze	20
Werken buiten de klas	20
Handelingswijzers	20
5. Samenwerking	22
Samen werken en samenwerken	22
Leerlingen als tutor	23
BLINK Wereld en BLINK Taal & Lezen	23
6. Reflectie	25
Evaluatie van de taak	25
7. Effectiviteit/doelmatigheid	27
Inrichting van de ruimtes	27
Symbolen en hulpmiddelen	27
Dagkleuren	27
Instructie en differentiatie	28
Bijlage A: DOP schooljaar 2025-2026	29
Bijlage B: Leerlijn dalton	32
Bijlage C: Handelingswijzers	34

Inleiding

Daltonschool Katwijk is de enige openbare school in de gemeente Katwijk. Eind 2023 zijn wij onderdeel geworden van een integraal kindcentrum.

In het IKC+ zijn meerdere betrokkenen gehuisvest: KOK kinderopvang, SBO de Windvang, Daltonschool Katwijk, Cardea Jeugdzorg en Sportbedrijf Katwijk. De school wordt momenteel bezocht door 78 leerlingen. De leerlingen zijn verdeeld over vier groepen binnen de school. Alle groepen zijn combinaties: 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8.

In dit document leest u waarom wij voor daltononderwijs hebben gekozen en hoe dat tot uiting komt bij ons op school.

Missie en visie

Missie

Wij streven op Daltonschool Katwijk naar een open en inclusieve leeromgeving, waarin iedereen zich thuis en veilig voelt en waar we van en met elkaar kunnen leven en leren. Daltonschool Katwijk is een kleurrijke openbare basisschool, waarin iedere leerling zich gezien en gewaardeerd voelt, ongeacht zijn of haar achtergrond. Wij brengen leerlingen eigenaarschap ten aanzien van hun eigen leerproces bij, zodat ze keuzes kunnen en durven maken gericht op hun eigen optimale ontwikkeling. We vertrouwen erop dat kinderen het beste uit zichzelf halen.

Visie

Daltonschool Katwijk heeft als visie om goed openbaar onderwijs te bieden dat voor iedereen toegankelijk is en waar iedereen zich welkom voelt. Wij zijn een plek waar samen leven en samen leren tot uiting komt. Voor persoonlijke groei en ontwikkeling is het noodzakelijk om te leren reflecteren om zo eigen talenten en valkuilen te leren kennen en hiernaar te kunnen handelen. Wij werken samen met ouders/verzorgers, professionals en de omgeving om onze leerlingen te ondersteunen bij hun ontwikkeling en groei. Onze visie is gericht op het stimuleren van een brede ontwikkeling van onze leerlingen, zodat zij zich kunnen ontwikkelen tot wereldburgers die vol vertrouwen de wereld tegemoet treden.

Daltongeschiedenis

Het daltononderwijs bewijst al honderd jaar lang haar waarde. De onderwijsvorm is gebaseerd op de ideeën van de Amerikaanse pedagoge Helen Parkhurst (1886-1973). Haar ideeën over individuele en niet-klassikale ontplooiing van leerlingen baseerde ze op haar ervaring als leerkracht.

In 1905 werkte Parkhurst op kleine scholen met slechts één klas. Daar kreeg zij te maken met veertig leerlingen verdeeld over acht leerjaren. Vanzelfsprekend was 'normaal lesgeven' volstrekt onmogelijk. Daarom koos zij voor een aanpak met een gedeelte zelfstudie. Zij overlegde met de leerlingen over wat hun eigen verantwoordelijkheid zou kunnen zijn en de rol van de leerkracht. Eén en ander werd vervolgens schriftelijk vastgelegd in een soort van contract: 'de taak'. De leerlingen beloofden bij dit contract dat zij aan hun taak zouden werken en die op tijd af zouden hebben.

Helen Parkhurst beloofde de leerlingen hulp te bieden indien dit noodzakelijk was. In de eerste instantie ging het Helen Parkhurst dus om praktische oplossingen om de efficiëntie van het onderwijs te verhogen. In die situatie was zelfstandig werken noodzakelijk, maar al snel raakte ze ervan overtuigd dat deze aanpak voor alle leerlingen goed was. Tussen 1913 en 1915 werkte Parkhurst in Italië met de beroemde pedagoge Maria Montessori en kregen haar ideeën een pedagogische grondslag.

Enkele jaren later legde ze haar visie op onderwijs vast in het boek 'Education on the Dalton Plan' (1922). Later werden haar ideeën toegepast in de State High School in Dalton (Massachusetts). Naar deze plaats is het Daltononderwijs genoemd.

1. Kernwaarden Daltononderwijs

De Nederlandse Daltonidentiteit is altijd gestoeld geweest op drie principes: vrijheid in gebondenheid, samenwerking en zelfstandigheid. Onderwijs en dus ook daltononderwijs is constant in ontwikkeling. De veranderingen op het gebied van ontwikkelingspsychologie en didactische en maatschappelijke inzichten hebben in 2012 geleid tot een kritische bezinning op de dalton uitgangspunten. Hieruit zijn vijf nieuwe kernwaarden ontwikkeld. Daarnaast is er nog één uitgangspunt op schoolniveau: borging. Deze worden hieronder kort worden uitgewerkt. De kernwaarden zijn ook verankerd in het schoollogo van Daltonschool Katwijk.

De 5 kernwaarden van het daltononderwijs

ZELFSTANDIGHEID

'Experience is the best and indeed the only real teacher'

Zelfstandig leren en werken op een daltonschool is actief leren en werken. Een leerling wil doelgericht werken aan een taak of opdracht en is in staat om tijdens dit leerproces hulp te zoeken indien noodzakelijk. Deze manier van werken stimuleert het probleemoplossend denken van leerlingen. Om later als volwassene goed te kunnen functioneren, moet een leerling leren beoordelen welke beslissingen hij/zij moet nemen en wat de gevolgen daarvan zijn. De keuzevrijheid dwingt een leerling tot het nemen van zelfstandige beslissingen die voor hem/haar effectief en verantwoord zijn.

SAMENWERKING

'The school functions as a social community'

Een daltonschool is een leefgemeenschap waar leerlingen, leerkrachten, ouders, schoolleiding en bestuur op een natuurlijke en gestructureerde wijze samen leven en werken. Een daltonschool is ook een leeromgeving waar leerlingen en leerkrachten iets van en met elkaar leren. Doordat leerlingen samen met leerkrachten en medeleerlingen aan hun leertaken werken, leren zij met elkaar om te gaan en leren zij dat zij elkaar kunnen helpen. Het verwerven van kennis en vaardigheden in samenwerking met anderen kan het leren vergemakkelijken. Leerlingen leren dat er verschillen bestaan tussen mensen. Ze leren naar elkaar te luisteren en respect te hebben voor elkaar. Als leerlingen met elkaar samenwerken, ontwikkelen ze sociale vaardigheden en leren ze reflecteren op de manier waarop ze leren, zoals het beoordelen van een eigen inbreng en die van een medeleerling, het aangaan van de dialoog, het leren omgaan met teleurstellingen en het ervaren van een meeropbrengst uit de samenwerking. Het uiteindelijke doel is democratisch burgerschap. Een daltonschool is een oefenplek voor democratisering en socialisering.

VRIJHEID & VERANTWOORDELIJKHEID

'Freedom and responsibility together perform the miracle'

Vrijheid is noodzakelijk om eigen keuzes te kunnen maken en eigen wegen te vinden. Vrijheid in het daltononderwijs is de gelegenheid krijgen om het taakwerk zelf te

organiseren. De opgegeven leerstof en de eisen die daaraan worden gesteld, de tijdslimiet, de werkafspraken en de schoolregels vormen de grenzen waarbinnen de leerlingen hun vrijheid leren gebruiken. Een leerling leert verantwoordelijkheid voor zichzelf en zijn omgeving te dragen, als zijn omgeving hem daarvoor de ruimte en mogelijkheden biedt. Door leerlingen meer vrijheid te bieden kunnen zij eigen keuzes maken en een actieve leerhouding ontwikkelen. Maar vrijheid betekent niet dat alles zomaar kan en mag. Het is een taak van de leerkracht om iedere leerling een structuur te bieden om vrijheid binnen grenzen te leren hanteren. Leerlingen krijgen de ruimte om te ontdekken en te experimenteren, maar worden tegelijk ook geconfronteerd met de relatie tussen wat ze doen en wat dat oplevert. Dat is voor leerlingen een geleidelijk leerproces, waarin zelfkennis en zelfinschatting een grote rol spelen.

EFFECTIVITEIT

Dalton is een 'Efficiency measure'

Dalton is een maatregel om effectiever te werken: *'a simple and economic reorganization of the school'*. Parkhurst wil met haar Dalton Plan het schoolse leren doelmatiger maken. Daarom zijn effectiviteit en efficiency al vanaf het begin twee belangrijke begrippen. Effectiviteit en efficiency vooronderstellen duidelijkheid over de onderwijsopbrengsten. Parkhurst vindt dat het onderwijs een brede functie heeft. Onderwijs behoort kinderen en jeugdigen ook cultureel en moreel te vormen, zodat ze zelfredzaam en sociaal verantwoordelijk worden: geoefend in, gewend aan en voorbereid op leven, werken en samenleven. Het daltononderwijs is gericht op een effectieve inzet van tijd, menskracht en middelen. Parkhurst wil omwille van de efficiency leerlingen juist verantwoordelijkheid in handen geven. Zij stelt dat als leerlingen een taak krijgen, waar zij verantwoordelijkheid voor dragen en die ze in vrijheid zelf plannen en uitvoeren, het onderwijs dan veel effectiever is dan het stilzit- en luisteronderwijs dat zij zelf doorlopen heeft. Parkhurst maakt in haar Dalton Plan van kinderen als het ware kleine ondernemers, die verantwoordelijkheid leren dragen voor het schoolwerk, hun eigen werk, dat ze in vrijheid uitvoeren.

REFLECTIE

'I would be the first to hear welcome criticism'

Nadenken over je eigen gedrag en je eigen werk, is op daltonscholen belangrijk. Op veel daltonscholen maken leerlingen vooraf een inschatting van de moeilijkheidsgraad en de tijd van de opdrachten. Achteraf wordt hierover ook een feitelijke beoordeling gegeven en worden in gesprekjes regelmatig de inschattingen vooraf en de feitelijke beoordelingen achteraf met elkaar vergeleken. In zulke gesprekjes kan er dan bijvoorbeeld aandacht

geschonken worden aan het feit waarom een kind steeds de rekenopgaven in de weektaak vooraf moeilijker inschat dan ze (achteraf) blijken te zijn.

Op andere aspecten van het werken in de klas wordt op een soortgelijke wijze gereflecteerd. Zo wordt geleidelijk de vaardigheid in het zelfstandig werken en het samenwerken opgebouwd. Het kritisch benaderen van onderwijskundige ontwikkelingen en inzichten is op een daltonschool vanzelfsprekend. Iedere docent die werkt op een daltonschool reflecteert op zijn/haar onderwijspraktijk en professioneel handelen. Ook op schoolniveau vindt reflectie over de kwaliteit van het daltononderwijs voortdurend plaats.”

Bron: NDV, 2023

2. Daltononderwijs op Daltonschool Katwijk

Als u op zoek bent naar de juiste basisschool voor uw kind, en onze school spreekt u aan, dan vraagt u zich misschien af of ons daltononderwijs geschikt is voor uw kind. Wij zijn ervan overtuigd dat vrijwel alle leerlingen binnen het daltononderwijs tot hun recht komen. De leerkracht kijkt heel gericht naar wat het kind nodig heeft en baseert zijn/haar aanpak hierop. Er zijn verschillende goede redenen om voor daltononderwijs te kiezen. Hieronder beschrijven we hoe het 'Dalton-zijn' terugkomt op onze school en wat dat voor u betekent als ouder en uw kind.

'Dalton gaat om zelf keuzes maken en samenwerken, om op een effectieve manier op te groeien tot een verantwoordelijke volwassene' (Dalton.nl, 2022).

Dalton en het kind

Wij vinden het van belang dat de leerlingen eigen keuzes maken en hier verantwoording over af kunnen leggen. Eigen keuzes zorgen voor meer betrokkenheid en motivatie. Door zelf initiatief te nemen, wordt het kind eigenaar van hun eigen leerproces. Zo krijg je inzicht in je eigen talenten en ontwikkelpunten en oefen je op de manier die het beste bij jou past. Werk je bijvoorbeeld liever alleen in stilte of op een plek waar je hulp kunt vragen aan je klasgenoten? Volg je de extra instructie of kun je alvast aan de slag? Ook hebben we een leerlingenraad die meedenkt/meebeslist, zodat de leerlingen een stem hebben in de school.

Dalton en het team

Werken op een daltonschool vereist een specifieke houding van de teamleden, waarbij we het 'Dalton-zijn' uitdragen naar de leerlingen. Een daltonleerkracht leidt het leerproces waar het nodig is en begeleidt het waar dat kan. Hij of zij stelt zich ten doel om het zelf werken en het met elkaar werken van leerlingen in een veilig pedagogisch klimaat te bevorderen door hen daartoe de ruimte te geven.

Daltonleerkracht of -ondersteuner ben je niet zomaar en is een bewuste keuze. Van iedereen die werkzaam is op onze school, wordt verwacht dat deze in het bezit is van een certificaat tot daltonleerkracht/-ondersteuner of dat hij/zij bereid is deze binnen drie jaar te halen. Daltonschool Katwijk heeft tijdens de start van het traject een teamscholing op het gebied van daltononderwijs gevolgd. Door de wisselingen binnen het team is niet iedere leerkracht in het bezit van een certificaat. Drie nieuwe collega's beginnen schooljaar 2025-2026 met de cursus tot Daltonleerkracht of -ondersteuner.

Uiteraard wordt ook de interne begeleiding ingevuld vanuit de Daltonvisie, de intern begeleider neemt een coachende en ondersteunende rol aan vanuit een kindgerichte visie. Einde schooljaar heeft er een wisseling van intern begeleider plaatsgevonden. De directie neemt de nieuwe intern begeleider mee in dit gedachtegoed. Er is aandacht voor de manier waarop de leerling meer kan betrokken worden zowel bij de eigen ontwikkeling als bij de ontwikkeling van onze school als leergemeenschap. Dit zie je terug in de gesprekken met leerkrachten, leerlingbesprekingen, groepsanalyses, oudergesprekken en overlegmomenten met externen, zoals bijvoorbeeld onderwijsondersteuners of onderwijspecialisten van het samenwerkingsverband.

Daltononderwijs is voortdurend in ontwikkeling. We blijven als teamleden dan ook in gesprek over de kwaliteit van ons onderwijs. Dalton is dan ook een vast item op de teamvergaderingen. Ook volgen we als team scholingen op daltongebied en proberen we zoveel mogelijk regiobijeenkomsten bij te wonen.

We vinden het van belang om samen te ontwikkelen, zowel binnen het team als ook met andere daltonscholen. Onder leiding van onze daltoncoördinator werken we samen aan de kwaliteit van ons daltononderwijs. In het schooljaar 2025-2026 vervult onze daltoncoördinator Anne van der Meij deze rol. De daltoncoördinator stippelt in overleg met de directie de daltonkoers uit en bewaakt deze, deelt ontwikkelingen op daltongebied met collega's binnen onze school en onderhoudt de contacten met andere daltonscholen binnen en buiten de stichting. OBODB telt meerdere daltonscholen en sinds enige tijd is er ook een apart netwerk voor daltoncoördinatoren.

Dalton en directie

Halverwege schooljaar 2022-2023 heeft er een directiewisseling plaatsgevonden. Er is bij de werving heel gericht gezocht naar directieleden met affiniteit met het daltononderwijs. Beide directieleden hebben jarenlange ervaring in het daltononderwijs, één van de directieleden was in het verleden werkzaam als daltoncoördinator.

Vanzelfsprekend werkt de daltonidentiteit door in de wijze waarop een directie leiding geeft aan het team. De directie acht het van belang dat de kernwaarden doorwerken in ons handelen. Er wordt dan ook aangestuurd op het samenwerken en leren in het team (bijv. door middel van collegiale consultatie); het bieden van ruimte voor experimenten (vrijheid in gebondenheid) en eigenaarschap. In de toekomst staat ook het volgen van de opleiding dalton leidinggevende op de planning.

De directie is verantwoordelijk voor het aanstellen van een daltoncoördinator. De Daltoncoördinator zet de daltonkoers uit in overleg met het team en de directie en zorgt ervoor dat de doorgaande lijn binnen de school wordt geborgd. Elk jaar wordt een Dalton-Ontwikkel-Plan opgesteld (DOP), waarin de doelen voor dat jaar SMART worden geformuleerd.

Dalton en de ouders/verzorgers

Als school proberen we de leerlingen zelfstandigheid en verantwoording mee te geven en dit gaat natuurlijk niet vanzelf. Kinderen hebben sturing nodig van een volwassene (ouder en leerkracht), want ze leren dit niet (altijd) vanzelf. Het daltononderwijs verlangt een actieve, sturende houding van ouders. Actief naar de ontwikkelingen en activiteiten op school, maar ook actief naar hun kind: hoe kan ik mijn kind helpen en ondersteunen? En hoe kan ik mijn kind 'sturen' om het zelf te doen?

Begin van het schooljaar nodigen we ouders uit voor een informatiemoment, waarbij ook daltonaspecten aan bod komen. In de loop van het jaar worden er meerdere momenten georganiseerd, waarbij ouders kunnen komen kijken in de klas, zoals bijvoorbeeld bij de afsluiting van het thema.

3. Vrijheid in gebondenheid/Verantwoordelijkheid

Vrijheid is noodzakelijk om eigen keuzes te kunnen maken en eigen wegen te vinden. Vrijheid in Daltononderwijs is de gelegenheid krijgen om het werk zelf te organiseren. Binnen Daltononderwijs wordt gesproken over vrijheid in gebondenheid, want vrijheid betekent niet dat alles zomaar kan en mag. De leerkracht heeft hierbij de taak om iedere leerling een structuur te bieden om vrijheid binnen grenzen te leren hanteren.

Weektaak

Op onze school wordt in elke groep gewerkt met weektaken. Op de weektaak staan taken die de leerlingen zelfstandig kunnen maken en waaraan zij gedurende de week werken. Op vrijdag dient het ingeplande werk af te zijn. Op maandag plannen de leerlingen deze taken zelf in. Dit zorgt voor eigenaarschap over het eigen leerproces, waarbij de taak een instrument is.

Groep 1-2

In groep 1-2 wordt gewerkt met een visueel planbord en een digitaal planbord. Het visuele planbord wordt gebruikt voor de verplichte weektaak (werkjes) van de leerlingen. Op het digitale planbord kiezen de leerlingen de andere speel-werkmogelijkheden. Op maandag legt de leerkracht de werkjes van de week uit, deze plannen de leerlingen vervolgens per dag in. Als het werkje klaar is hangt de leerling een smiley op ter reflectie. Aan het einde van de week dienen de werkjes (of het werkje in geval van de jongste kleuters) af te zijn. Er is sprake van een toename in de hoeveelheid werkjes per week.

Groep 3

In groep 3 werken de leerlingen met een weektaak op papier. Hierop staat de weektaak en het keuzewerk in picto's aangeven. Wanneer de groep het aankan wordt overgestapt op de digitale weektaak op weektaak.com.

Groep 4 t/m 8

Vanaf groep 4 werken we met een digitale planner via weektaak.com. Op deze digitale weektaak staat oplopend in hoeveelheid dag- en weektaken, keuzewerk en evaluatie. De leerlingen plannen hun werk ook af via dit programma en krijgen hierdoor een goed actueel overzicht van wat ze nog moeten doen. Weektaak.com biedt ook de mogelijkheid om een planner op maat te maken. In de hogere groepen wordt dit bij sommige leerlingen toegepast. De leerkracht heeft continu overzicht van de voortgang en kan leerlingen hierop bijsturen waar nodig. Vanaf groep 5 kiest de leerkracht wekelijks een evaluatievraag, passend bij de daltonvaardigheden en/of gekoppeld aan de leerstof. Aan het einde van de week wordt er gereflecteerd.

Keuzewerk

De leerlingen werken elke periode aan een doel naar keuze. Dit keuzewerk heeft zowel een pedagogische als een didactische functie. De leerlingen zijn verantwoordelijk voor hun eigen leren, leren kiezen en leren reflecteren en evalueren. Er is hier ook een doorgaande lijn in door de school. In de onderbouw biedt de leerkracht vooral activiteiten aan en in de midden- en bovenbouw kiezen de leerlingen, in overleg met de leerkracht, een eigen doel wat ze willen leren of bereiken. In de onderbouw is natuurlijk ook de mogelijkheid om aan een eigen doel te werken als het kind daar al aan toe is. Aan het einde van de periode presenteren de leerlingen, wanneer mogelijk, het behaalde doel. Komend jaar staat het aanscherpen van de afspraken rondom keuzewerk met betrekking tot de eigen geformuleerde doelen en het vastleggen in het portfolio op de planning.

Nakijken en corrigeren

De leerlingen kijken waar mogelijk hun eigen werk na. Vanaf groep 3 wordt hiermee gestart, zodat de leerlingen vaardig worden in het werk corrigeren. Door het werk zelf na te kijken krijgen leerlingen direct zicht op de kwaliteit van het gemaakte werk, dit komt ten goede aan het leerproces. Er is een nakijktafel met een handelingswijzer, zodat de leerlingen dit zelfstandig kunnen doen.

Huishoudelijke taken

De leerlingen zijn op Daltonschool Katwijk verantwoordelijk voor hun werk- en leeromgeving. Om deze reden worden er in iedere groep huishoudelijke taken verdeeld. Deze taken worden soms alleen en soms samen uitgevoerd. Dit stimuleert ook het

samenwerken van de leerlingen. We hanteren een takenbord in groep 1 t/m 8 om zichtbaar te maken welke taken moeten worden uitgevoerd. Er is sprake van een toenemende verantwoordelijkheid, zo dragen de leerlingen van groep 7/8 bijvoorbeeld zorg voor het legen van alle papierbakken in de school en het IKC. .

Huiswerk

Vanaf groep 5 krijgen de leerlingen wekelijks huiswerk mee naar huis. In het huiswerk wordt de leerstof van de voorgaande week herhaald. Daarnaast wordt er optioneel huiswerk gegeven, indien de leerling aangeeft hier behoefte aan te hebben. Dit kan diverse vakgebieden betreffen. Vanaf groep 5 wordt er huiswerk meegegeven om te leren voor toetsen. Dit betreft in eerste instantie topografietoetsen en vanaf groep 7-8 komen hier nog toetsen voor Engels bij.

Leerlingenraad

Als school vinden we het belangrijk om de mening en visie van leerlingen mee te nemen in onze schoolorganisatie. De leerlingenraad behartigt de belangen van de leerlingen bij ons op school en richt zich onder andere op de sfeer op school, de kwaliteit van onderwijs en de organisatie van evenementen. De leerlingenraad heeft een adviserende functie. Leerlingen kunnen zich aan het begin van het schooljaar kandidaat stellen. Per jaar wordt gekeken hoeveel leerlingen er in de raad blijven en hoeveel nieuwe leerlingen erbij kunnen. Er worden verkiezingen gehouden: In de klas vertellen ze waarom zij gekozen moeten worden voor de leerlingenraad, waarna een stemming volgt. Op deze manier wordt een 'democratie' in het klein nagebootst. Leerlingen in de leerlingenraad vertegenwoordigen de stem van hun klasgenoten. De leerlingenraad wordt begeleid door de daltoncoördinator en een leerkrachtondersteuner. Er is een jaarplan waarin staat waar de leerlingen aan willen werken.

Leerling: Ik zit in de leerlingenraad omdat ik hele goede ideeën kan bedenken en overleggen/ samenwerken. Ik houd ervan om kinderen met een lach te zien, dus zou ik graag willen helpen met alles en ik wil graag elk kind blij zien. Groetjes!

4. Zelfstandigheid

In dit hoofdstuk komt de kernwaarde 'zelfstandigheid' aan bod. Binnen het daltononderwijs ligt er veel nadruk op de zelfstandigheid van de leerlingen. Het motto is: 'alles wat je zelf kan, doe je zelf'. In de klas wordt het benoemd als: "wat ik kan, doe ik zelf". Zelfstandigheid is iets wat ook aangeleerd moet worden. Daarom hebben wij een doorgaande lijn binnen de school, waarbij elk jaar de verwachting van zelfstandigheid toeneemt (zie bijlage B). We vragen van een oudere leerling bijvoorbeeld meer zelfstandigheid dan van een jongere leerling. Maar ook binnen een klas kunnen we van het ene kind meer zelfstandigheid vragen dan van een ander.

Zelfstandig leren

Om deze zelfstandigheid te realiseren zijn een aantal (zichtbare) elementen bij ons in de school die we hieronder kort uiteenzetten:

- dagritme;
- uitgestelde aandacht (stoplicht / timer);
- instructie-keuze;
- weektaak (meer informatie te vinden in het hoofdstuk verantwoordelijkheid);
- werken buiten de klas (op het leerplein);
- handelingswijzers.

Dagritme(kaarten)

In alle groepen worden dagritmekaarten gebruikt. De dagritmekaarten geven aan welk vak of activiteit er op welk moment van de dag bezig is. Wanneer de leerlingen kunnen zien wanneer zij welke activiteit doen, geeft dit houvast en zullen zij zich eerder verantwoordelijk voelen dit proces goed te laten verlopen. Ook helpt dit bij het inplannen van hun taak. Dit bouwt tevens een taakgerichte houding op, de leerlingen zien direct welke vakken zij krijgen en wanneer de instructie begint.

Uitgestelde aandacht

Om de zelfredzaamheid van leerlingen te stimuleren werken wij op school met het principe van uitgestelde aandacht. In groep 1/2 laten wij de leerlingen wennen aan uitgestelde aandacht en proberen dit uit te bouwen gedurende de werkles. Tijdens de werkles werken de leerlingen met uitgestelde aandacht. Middelen die hierbij worden ingezet zijn het stoplicht en timers. Het stoplicht bestaat uit drie kleuren: rood, oranje en groen. Na de instructie geeft de leerkracht aan met welke kleur de leerlingen op dat moment werken en hoe lang zij dit doen met behulp van een timer.

Rood geeft aan dat de leerlingen zelfstandig aan het werk zijn, waarbij er geen vragen gesteld worden aan de leerkracht of klasgenoten. Er mag tijdens een rood stoplicht wel gelopen worden. Wanneer een leerling tijdens het rode stoplicht tegen een opdracht aanloopt die hij/zij niet begrijpt, moet zelf gezocht worden naar een mogelijke oplossing (nogmaals lezen; inzetten van een hulpmiddel ter ondersteuning of ander werk doen van de taak etc.). Dit zorgt ervoor dat de leerlingen probleemoplossend moeten denken. Bij het oranje stoplicht is er de mogelijkheid om vragen te stellen aan klasgenoten. En bij het groene stoplicht is er ook de mogelijkheid om het aan de leerkracht te vragen.

Instructie-keuze

Bij een instructie van een nieuw onderwerp maken wij sinds schooljaar 2024-2025 gebruik van EDI - Expliciete Directe Instructie. Hier doet de hele klas aan mee. De dagen erna zijn herhalingslessen. Bij deze lessen kunnen de leerlingen zelf beslissen of zij hier aan mee willen doen ja of nee. De leerkracht coacht en stuurt bij waar nodig en gaat in gesprek met de leerlingen als zij de 'verkeerde keuze' maken. Zeker bij rekenen is een duidelijke structuur aanwezig in instructielessen en herhalingslessen. Het doel is om de komende jaren ook uit te breiden naar de andere vakken.

Werken buiten de klas

In ons gebouw zijn leerpleinen aanwezig. Hier kunnen de leerlingen zelfstandig werken. Dit kunnen ze alleen doen of samen. De leerlingen beslissen zelf waar zij de taak willen maken. De leerkracht stuurt en coacht hier ook bij en kijkt geregeld per leerling wie deze verantwoordelijkheid aankan. Soms kan het bijvoorbeeld nodig zijn om wat meer in de nabijheid van de leerkracht aan het werk te gaan, maar we kijken altijd of het mogelijk is om toe te werken naar een grotere mate van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid.

Handelingswijzers

In iedere groep wordt er gebruikgemaakt van handelingswijzers. Dit zijn stappenplannen die op veel onderwerpen van toepassing kunnen zijn. Deze stappenplannen worden ingezet om de zelfstandigheid van leerlingen en hun effectieve leertijd te vergroten. Zo kan een leerling die bijvoorbeeld een vraag in het werkboek niet begrijpt, zijn handelingswijzer bekijken voor hij of zij naar de leerkracht toeloopt om een vraag te stellen (zie: Bijlage C). De

handelingswijzers kunnen gedurende het jaar in de klas hangen, op tafels geplakt zijn, in lades bewaard worden of eventueel bij iedere rekenles als houvast geschreven worden. De leerkracht is vrij om dit de handelingswijzers vorm te geven zoals het hem of haar goedddunkt.

5. Samenwerking

Samenwerken speelt een belangrijke rol binnen Daltonschool Katwijk. Wij streven naar een doorgaande lijn in de ontwikkeling van het samenwerken. Deze ontwikkeling verloopt van samen spelen naar samen werken en zodoende van samenwerken naar samen leren. Samenwerken vinden wij een belangrijke voorwaarde om in de toekomst deel te kunnen nemen aan de maatschappij.

Samen werken en samenwerken

Er is een verschil in samen werken en samenwerken. Onder 'samen werken' verstaan we dat leerlingen zelf aan een opdracht werken, elkaar helpen en rekening houden met elkaar. Dit betekent dat je je verantwoordelijk voelt voor je medeleerlingen en voor de sfeer in de groep. Onder 'samenwerken' verstaan we samen aan een opdracht werken, waarbij van iedere leerling eenzelfde mate van betrokkenheid, verantwoordelijkheid en inzet wordt verwacht, aangezien de samenwerking tot één resultaat moet leiden.

Bij samenwerkend leren is de samenwerking het voornaamste doel van de opdracht. Echt goed samenwerken leer je niet zomaar, hier besteden we al vanaf groep 1/2 structureel veel aandacht aan. In elke groep wordt regelmatig een samenwerктаak op de weektaak opgenomen, waarbij leerlingen gericht aan verschillende vaardigheden met betrekking tot samenwerken werken. Het gaat dan bijvoorbeeld om het leren luisteren naar elkaar; ruimte bieden voor eigen inbreng; overleggen/besluiten en hulp geven/vragen. Door middel van handelingswijzers (zie bijlage C) worden leerlingen ondersteund bij het aanleren van de benodigde vaardigheden.

Coöperatieve werkvormen

In elke groep wordt er ook aandacht besteed aan samenwerken d.m.v. coöperatieve werkvormen. Tijdens instructies en activiteiten worden geregeld coöperatieve werkvormen ingezet, zoals denken-delen-uitwisselen en de binnen- en buitenkring. Er staat een klapper in iedere groep waar verschillende werkvormen in staan. Komend schooljaar zullen we dit verder ontwikkelen en komen er steeds meer werkvormen bij. Er is dan sprake van een opbouw binnen de school qua complexiteit en hoeveelheid werkvormen.

Leerlingen als tutor

Wij vinden het van belang dat leerlingen andere leerlingen helpen op school. Daarom werken wij met tutoren. Er wordt bijvoorbeeld voorgelezen aan elkaar; we hebben twee keer per week tutorlezen en de oudere leerlingen ondersteunen bij verschillende activiteiten in de onderbouw.

BLINK Wereld en BLINK Taal & Lezen

Sinds schooljaar 2022-2023 werken we op school met een methode voor wereldoriëntatie: Blink Wereld geïntegreerd. In het schooljaar 2024-2025 breiden we dit uit met Blink lezen. En in 2025-2026 is hier Blink Taal bijgekomen en werken we in groep 4, 5 en 6 met Blink Taal & Lezen. Vanaf schooljaar 2026-2027 gaat groep 7 en 8 ook werken met Blink Taal & Lezen. Op basis van de thema's komen de verschillende vakken aan bod en werken we steeds meer toe naar een gericht thematisch aanbod in alle groepen. In elk thema van Blink Wereld wordt er samen met de leerlingen naar een eindopdracht toegewerkt. Het

eindproduct wordt vaak in kleine groepjes gerealiseerd en de leerlingen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het eindresultaat.

6. Reflectie

Evaluatie van de taak

Aan het einde van de week wordt er in de groepen gereflecteerd op de weektaak: Hoe is het gegaan? Waar liep je tegenaan en wat ging er goed of juist minder goed? Na afloop van iedere les wordt er via de planner zowel geëvalueerd (doel behaald ja/nee) als ook op het proces gereflecteerd. Aan het eind van iedere dag staat er ook een kort reflectiemoment op het rooster.

Evaluatie van gedrag

Er doen zich op school geregeld situaties voor, waarbij er met de leerlingen gereflecteerd wordt op hun gedrag. Hierbij worden leerlingen zich door middel van gesprekken bewust gemaakt van hun eigen rol in bepaalde situaties (bijv. wat ging er goed/wat kan er beter/wat is mijn verantwoordelijkheid?), zodat de leerlingen zicht krijgen op hun eigen handelen. Komend schooljaar ontwikkelen we verschillende materialen die de leerkrachten kunnen gebruiken om te reflecteren.

Portfolio

Driemaal per jaar krijgen de leerlingen hun portfolio mee naar huis. Hierin komen de volgende onderdelen aan bod: hoofd (toetsen) hart & handen (leeraanpak; creatief vermogen en sociaal-emotionele ontwikkeling) en trots op werk. Tevens maken de leerlingen eenmaal per jaar een kindportret. De komende jaren willen we het portfolio nog uitbreiden met vastleggen van de persoonlijke leerdoelen en coachgesprekken.

Portfoliogesprekken

Drie keer per jaar zijn er portfoliogesprekken (1 x facultatief) waar zowel de leerkracht, de leerling en de ouders/verzorgers bij zijn. In dit gesprek geeft de leerling aan wat er goed gaat en waar het de komende periode aan zou willen werken. Dit zorgt niet alleen voor een moment van reflectie maar ook voor verantwoordelijkheid: het kind neemt zelf de verantwoording voor de doelen die het nog wil bereiken. Tevens bespreekt de leerkracht de voortgang van de leerling tijdens dit gesprek.

Trots op muur

Op geregelde basis mogen leerlingen werk kiezen voor op de 'trots-op-muur'. Elke groep heeft grenzend aan het leerplein een prikbord dat kan worden gebruikt voor de parels van de groep. De leerlingen kunnen hier bijvoorbeeld een bladzijde uit het schrijfschrift op hangen; een doel dat is bereikt; kunstwerk of een foto van een activiteit.

7. Effectiviteit/doelmatigheid

Inrichting van de ruimtes

De inrichting van de werkplekken is erop gericht het werken zo efficiënt mogelijk te laten verlopen. In de klaslokalen zijn kasten gelabeld, zodat leerlingen zelfstandig materialen kunnen pakken en opruimen. Door te werken met vaste opbergplekken en hierin zoveel mogelijk structuur aan te brengen wordt het zelfstandig werken gefaciliteerd.

Symbolen en hulpmiddelen

Dagkleuren

Op onze school wordt iedere dag van de week met een vaste kleur aangegeven. Deze kleuren structureren op een effectieve manier de week voor de leerlingen, dit helpt eveneens met het maken van een planning. Deze kleuren worden hiervoor actief ingezet in groep 1 en 2. Vanaf groep 3-4 schakelen de leerlingen over naar de namen van de dagen van de week en zijn de kleuren zichtbaar gemaakt. In groep 7/8 mogen de kleuren van de dag worden weggelaten waar mogelijk.

Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
---------	---------	----------	-----------	---------

Instructie en differentiatie

In alle groepen wordt gebruikgemaakt van het expliciete directe instructiemodel. Schooljaar 2024-2025 hebben we een start gemaakt met een EDI-traject om dit goed toe te passen tijdens de lessen. Leerlingen kunnen afhankelijk van hun instructiebehoefte de volledige instructie, verkorte instructie of een verlengde instructie volgen. Op dit moment heeft de leerkracht hierin nog een sturende en bepalende rol. We werken ernaar toe om leerlingen hierin meer verantwoordelijkheid te geven, zodat zij zelf de afweging kunnen maken welke instructie het best passend is bij hun instructiebehoefte.

Binnen het onderwijs is er de mogelijkheid om te werken op een niveau dat aansluit bij de ontwikkeling van de leerling. Om dit te realiseren zetten we gericht in op differentiatie binnen het onderwijs. Voor rekenen maken we gebruik van de peiltaken van WIG. Dit zijn taken om inzichtelijk te maken hoe iedere leerling ervoor staat in relatie tot de leerdoelen. De overige opdrachten van WIG worden digitaal en adaptief aangeboden. Voor de overige vakken wordt per leerling bekeken wat haalbaar is en welke stof zij per les moeten maken. Dit wordt inzichtelijk gemaakt met behulp van de planner op weektaak.com. De leerlingen in de bovenbouw werken gedurende de actieve inloop aan zelfbedachte leerdoelen en maken hierin eigen keuzes. Het ondersteuningsteam speelt een belangrijke rol bij differentiatie. Zij ondersteunen bijvoorbeeld leerlingen in een boostgroep: kleine, tijdelijk interventiegroepen, waarin leerlingen extra instructie en oefening krijgen op specifieke doelen, zowel naar de boven- als onderkant.

Bijlage A: DOP schooljaar 2025-2026

Actiepunt	Specifiek	Meetbaar	Acceptabel	Realistisch	Tijd	Eigenaar	Evaluatie
De taak	De taak moet leidend zijn voor de leerlingen. We maken gebruik van weektaak.com . Er is sprake van een opbouwende lijn.	Een doorgaande lijn in taak leerlingen groep 3 t/m 8. (werkvormen, keuzewerk, afkruisen, reflectie) In 7/8 ook instructietijden.	Leerkracht 7/8 heeft de taak goed staan. Er wordt een moment gepland om bij elkaar te komen met chromebook om alles door te lopen en gelijk aan te passen.	Door het gelijk samen te doen is het effectief.	September	Directie	Voorjaarsvakantie evalueren en evt. aanscherpen waar nodig. Moment bij leerkracht 7/8 heeft plaatsgevonden.
Weektaak in groep 1/2	Visie en afspraken opstellen voor de weektaak in groep 1-2. Het gebruik van een zichtbaar bord voor leerlingen. Met reflectie en opbouw.	Een whiteboard waarop leerlingen taken kunnen inplannen, afhangen en hierop kunnen reflecteren.	Daltoncoördinator helpt met het maken van het bord en overlegt samen met leerkracht 1/2 en directie over inhoud en aanpak.	Daltoncoördinator stelt op korte termijn het bord op.	September	DC + leerkracht 1/2	Elke periode evalueren en aanpassen waar nodig.
Reflectie	Ontwikkelen van fysieke reflectie-materialen voor de groepen. De school wil zich oriënteren op het voeren van vastgelegde coachgesprekken tussen leerkracht en leerling.	Naast het reflectierad nog 3 tot 5 reflectie materialen ontwikkelen. Komend schooljaar wordt er binnen de stichting gevraagd naar werkbare documenten en gaan de directie en DC zich oriënteren op goed	We zoeken contact met andere scholen binnen de stichting en onderzoeken wat voor onze school het beste toepasbaar is.	Daltoncoördinator ontwikkelt met het ondersteunings-team deze materialen. DC en directie onderzoeken welke formats en manieren van gesprekken het	Voor de herfstvakantie.	DC + directie	Tussenevaluatie rond voorjaarsvakantie. Eindevaluatie eind schooljaar.

		toepasbare documenten.		beste passen bij onze school.			
Coöperatieve werkvormen uitbreiden	Het gebruik van coöperatieve werkvormen binnen het onderwijs structureel uit te bouwen en te vergroten.	Per groep minimaal twee werkvormen toevoegen en daarbij rekening houden met de opbouw in moeilijkheidsgraad.	Team wordt betrokken en er wordt op regelmatige basis (tijdens TV) geëvalueerd wat wel en niet mogelijk is.	DC onderzoekt de verschillende coöperatieve werkvormen en zoekt uit welke toepasbaar zijn in de groepen.	Schooljaar 2025-2026	DC + team	Einde schooljaar.
(Inter)collegiale consultatie	Structuur inbouwen m.b.t. klassenbezoeken daltoncoördinator en faciliteren van collegiale consultatie teamleden.	Kwaliteitskaart Dalton aanvullen met plan collegiale consultatie	Laagdrempelig starten en uitbreiden de komende jaren.	Met het huidige ondersteunings-team goed te organiseren.	Voor de kerstvakantie een klassenbezoek van daltoncoördinator. Voor voorjaarsvakantie bij elkaar in de klas kijken.	DC + directie	Eind schooljaar.
Keuzewerk	Aanscherpen afspraken rondom keuzewerk m.b.t. doelen en portfolio.	Een formulier opstellen die de leerkrachten kunnen gebruiken, waarin een zelfgekozen doel van de leerlingen genoteerd kan worden.	Vorig jaar al een opzet gemaakt voor het formulier. Een handvat voor leerkrachten om het keuzewerk te introduceren en evalueren.	Het zal voor de ervaren leerkrachten haalbaar zijn. Misschien zullen de nieuwe leerkrachten meer tijd en ondersteuning nodig hebben.	Introduceren na herfstvakantie. Doel is voor zomervakantie ingeslepen in elke groep.	DC	Eind schooljaar.
Leerlingenraad	Een jaarplan maken, de leerlingenraad zichtbaar maken.	Elke periode een bijeenkomst, een jaarplan, rolverdeling.	Leerlingenraad bestaat al jaren. Meer verdieping.	Daltoncoördinator pakt dit in samenwerking met een lid van het ondersteunings-team op.	Verkiezingen in september / oktober. Eerste bijeenkomst vlak na herfstvakantie. Daarna 1x per periode.	DC + leerkracht-ondersteuner	Eind schooljaar. Jaarplan

Bezoek regio-bijeenkomsten / daltoncafés	Op regelmatige basis deelnemen aan de regiobijeenkomst en daltoncafés.	Bijeenkomsten verdelen met de daltoncoördinator, directie en teamleden.	Minimaal twee regiobijeenkomsten bijwonen.	Begin van het schooljaar de data bekijken en verdelen binnen het team.	Schooljaar 2025-2026	DC + directie	Einde schooljaar.
--	--	---	--	--	----------------------	---------------	-------------------

Meerjarenplan: wat willen we over vijf jaar bereiken?

Actiepunt	Doel
Keuzeinstructie	Kinderen de mogelijkheid geven steeds meer zelf de beslissing te nemen of zij instructie willen volgen.
Posters leerlijnen	Verwachtingen per pijler / leerlijn zijn zichtbaar in de school voor leerlingen, leerkrachten en ouders / verzorgers.
(Inter)collegiale consultatie	Borgen en verdiepen van collegiale consultatie. Structuur aanbrengen in momenten.
Reflectie	Meer verdieping wat betreft reflecteren (coachgesprekken, meerdere materialen om reflectie zichtbaar te maken).
Persoonlijke leerdoelen	Leerlingen eigenaar maken van hun leerproces met behulp van het opstellen en formuleren van eigen leerdoelen.

Bijlage B: Leerlijn dalton

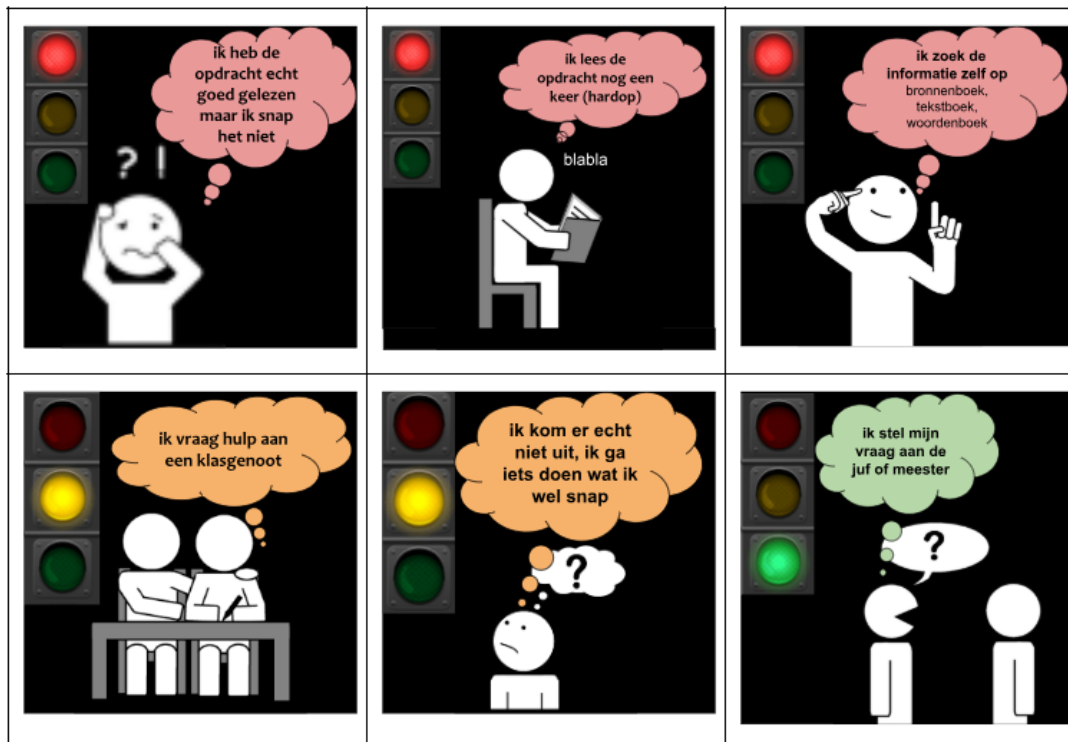
Hieronder staat een overzicht van de leerlijnen per pijler. Dit document is nog in ontwikkeling.

	Groep 1/2	Groep 3/4	Groep 5/6	Groep 7/8
zelfstandigheid	- ik kan zelf mijn jas aan en uit doen - ik kan zelf mijn gymkleden aan en uit doen - ik kan zelf en op tijd naar de wc - ik kan zelf mijn taak uitvoeren - ik kan een vraag stellen aan mijn juf/meester	- ik kan zelf mijn veters strikken - ik kan zelf mijn werk inplannen - ik kan zelfstandig werken op een stoel aan een tafel - ik kan zelf mijn spullen opruimen op de goede plek - ik kan een vraag stellen aan mijn juf/meester of mijn maatje	- ik kan zelf zorgen voor een gezonde en goede persoonlijke verzorging - ik kan oplossingen voorstellen aan mijn juf/meester bij problemen?? - ik kan zelfstandig meerdere taken voor een hele week vooruit plannen - ik kan een vraag stellen aan meerdere personen, iets durven vragen aan een groep - ik kan zelfstandig werken buiten het zicht van de leerkracht	- ik kan zelfstandig en op tijd op school komen - ik kan zelfstandig en veilig deelnemen aan het verkeer - ik kan zelfstandig een presentatie maken en geven aan de klas
verantwoordelijkheid	- ik plan mijn gemaakte werk af - ik draag zorg voor mijn huishoudelijke taak - ik kan veilig omgaan met materialen - ik kan een maatje helpen	- ik kan gemaakt werk afkruisen op mijn eigen weektaak - ik kan verantwoordelijk omgaan met eigen materialen en die van een ander - ik kan een ander troosten - ik kan een klasgenoot helpen als ik zie dat iets niet lukt	- ik kan mijn weektaak zelfstandig inplannen - ik kan mijn werk zelf nakijken - ik kan mijn werk zelf verbeteren - ik kan verantwoordelijk omgaan met de materialen van onze school - ik kan me verplaatsen in een ander en rekening houden met diens emoties	- ik kan mijn weektaak zelfstandig inplannen - ik kan ook de verantwoordelijkheid dragen voor het werk dat ik thuis maak - ik kan zorg dragen voor een veilige en prettige leeromgeving
samenwerken	- ik kan samen in de rij staan - ik kan werken in een tweetal - ik kan samen hulp vragen - ik kan een spel spelen met 4 kinderen onder begeleiding van de leerkracht	- ik kan zelfstandig samenwerken met een maatje (op het leerplein) - ik kan zelfstandig een spel spelen met 4 kinderen - ik kan samen met mijn maatje	- ik kan met mijn maatje overleggen om samen tot een beslissing te komen - ik kan in een tweetal werken aan een gezamenlijk product - ik kan	- ik kan discussiëren in een groep om tot een gezamenlijk standpunt te komen - ik maak gebruik van andermans talenten en kwaliteiten - ik kan evenredig deelnemen

		een probleem oplossen		aan een groepsopdracht
effectiviteit	- als ik binnenkom ga ik naar mijn eigen plek en start ik met de taak. - ik kan snel mijn jas pakken	- als ik binnenkom kan ik starten met de taken of met een opdracht. - ik kan snel en stil in de rij gaan staan - ik pak voor de les de juiste spullen	- als ik binnenkom ga ik gelijk aan het werk met mijn weektaak - ik kan een logische planning maken in mijn weektaak - ik kan snel en stil in de rij gaan staan - Ik pak voor mijn werk (in of buiten de klas) de juiste spullen.	- als ik binnenkom ga ik gelijk aan het werk met mijn taken - ik kan een logische planning maken in mijn weektaak en dagtaak - ik kan snel en stil in de rij gaan staan - Ik pak voor mijn werk (in of buiten de klas) de juiste spullen.
reflectie	- ik kan een plaatje van een gevoel kiezen dat ik had bij het einde van een les. - ik kan aangeven met een smiley wat ik vond van een werkje. - ik kan aangeven waar ik trots op ben.	- ik kan een plaatje van een gevoel kiezen dat ik had bij het einde van een les. - ik kan iets selecteren waar ik trots op ben.	- ik kan mijn klasgenoten tips en tops geven - ik kan aangeven of ik mijn lesdoel behaald heb - ik kan aangeven of ik mijn weekdoel behaald heb	- ik kan mijn klasgenoten en de leerkracht tips en tops geven - ik kan aangeven of ik mijn doel behaald heb en wat mijn volgende stappen zijn - ik kan het proces beoordelen

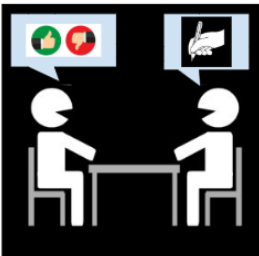
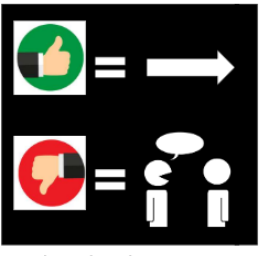
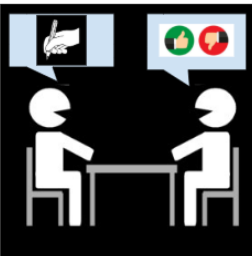
Bijlage C: Handelingswijzers

Handelingswijzer - Stoplicht + vragen stellen

Handelingswijzers samen werken en samenwerken

Overleggen		
		
Overleg met elkaar	beslis samen het antwoord	schrijf jullie antwoord op

Om de beurt		
		
1. schrijft op 2. checkt of het goed is	goed = wisselen fout = uitleggen	1. checkt of het goed is 2. schrijft op

Handelingswijzer stoplicht (bovenbouw met tekst, onderbouw met picto's).

Handelingswijzer stemniveau (bovenbouw met tekst, onderbouw met picto's)

Handelingswijzer nakijken.

